

ŠIUOLAIKINIS MENAS IR JO PUBLIKA: SOROSO ŠIUOLAIKINIO MENO CENTRO METINĖS PARODOS

Julija Fomina

LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS

Saltoniškių g. 58, LT-08105 Vilnius

julija@cac.lt

Straipsnyje tiriamos Soroso šiuolaikinio meno centro Lietuvoje 1993–1998 m. surengtos kuruojamos metinės parodos. Remiantis naujosios muziejininkystės teorinėmis nuostatomis, analizuojama šių parodų rengimo politika, jų ekspozicijos bei recepcija dailės kritikoje, siekiant išsiaiškinti, kaip ir koks šiose parodose buvo kuriamas santykis su žiūrovais.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: naujoji muziejininkystė, baltasis kubas, kuratorius, ekspozicijos, žiūrovas.

Parodos – viena pagrindinių šiuolaikinio meno komunikacijos formų, jose „pasakojamos istorijos apie meną, kurias institucijos ir kuratoriai dažnai seka sau ir mums“¹. Tradiciškai šių istorijų, užrašytų kataloguose ir recenzijose, protagonistais tampa meno kūriniai ir jų autoriai, o plačioji publika, kuriai šie pasakojimai taip pat adresuojami, dažniausiai lieka jų paraštėse. Nepaisant to, kiekvienoje parodoje pristatomo pasakojimo, jo sukūrimo konteksto ir reprezentacijos būdų bei technologijų analizė gali suteikti pakankamai daug informacijos apie numanomą šių parodų žiūrovą. Šiame straipsnyje, remiantis naujosios muziejininkystės teorinėmis nuostatomis, parodų katalogais bei recenzijomis, analizuojami reprezentaciniai Lietuvos šiuolaikinio meno renginiai – Soroso šiuolaikinio meno

centro (SŠMC) 1993–1998 m. surengtos metinės parodos, siekiant atskleisti, koks santykis su žiūrovu buvo kuriamas šiose parodose, kaip jis buvo kuriamas ir ko-
kiam žiūrovui šios parodos buvo skiriamos.

SŠMC METINIŲ PARODŲ RENGIMO POLITIKA

Metinių parodų rengimas – viena iš 1993 m. Lietuvoje filantropo George'o Soroso įsteigto SŠMC veiklos kryptių². Pagrindinis šių parodų tikslas, įvardytas SŠMC veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose (jie buvo bendri visiems Soroso šiuolaikinio meno centrams, įsteigtiems Rytų Europoje)³, – „padėti pakelti vietinį

1 Bruce W. Ferguson, „Exhibition Rhetorics. Material speech and utter sense“, in: Reesa Greenberg, Bruce W. Ferguson, Sandy Nairnie, *Thinking About Exhibitions*, London: Routledge, 2005, p. 126.

2 SŠMC taip pat skyrė stipendijas meno kūrėjams ir jų projektams, užsiėmė Lietuvos menininkų meno duomenų banko ir dailės dokumentacijos kūrimu, rengė ir leido publikacijas.

3 Soroso šiuolaikinio meno centrai XX a. 10-ojo dešimtmečio pradžioje buvo įsteigti Albanijoje, Bulgarijoje, Kroatijoje, Čekijoje, Slovakijoje, Estijoje, Vengrijoje, Latvijoje, Makedonijoje ir kitose Rytų Europos šalyse.

the exhibition-goer. It freed the observers from mundane life and allowed them to experience visual pleasure, yet also separated art from the general public, having endowed works of art with an aura of exclusivity and value. In many cases, socially engaged works that were exhibited in this space lost their critical dimension. Contemporary art exhibitions attracted a new generation of viewers, while the space itself and the exhibitions held in it shaped the values of the latter.

In many of the SCCA's annual exhibitions, the viewer assumed the passive role of an art consumer and was not encouraged to become intellectually involved in the narrative of the exhibition. The latter act was also hindered by the lack of contextual information in the space itself and by the layout of the exhibitions, which often lacked semantic focal points. Efforts to engage the viewer intellectually were limited to texts in the exhibitions' catalogues, which were aimed at well-read viewers rather than the general public. The lack of contextual information in the exhibitions themselves and the occasionally uneven and misleading spatial structure of the exhibitions prevented the viewers from better comprehending the intentions of the curators and the works themselves, as well as from becoming engaged in the process of generating meaning, and confined them to enjoying the visual experience of the exhibitions only.